

A KÖZÉPKORI VÁROS

1. A középkori város kialakulása

A mezőgazdaság fejlődésével (nehézeke, szügyhám, patkó, háromnyomásos földművelés) megnőtt a termény mennyisége ⇒ fölösleg ⇒ eladható a piacokon ⇒ a kereskedelem kezdett megélni ⇒ kezdtek kialakulni a középkori városok.

Ezek olyan helyeken alakultak ki, amelyek

- **közel feküdtek a távolsági kereskedelem útvonalaihoz**
- **megerősítettek (biztonságosak voltak a kereskedőknek)**
- **és forgalmasak voltak.**
 - ⇒ földesúri várak mellett
 - ⇒ templomok körül
 - ⇒ útkereszteződéseknél
 - ⇒ folyami átkelőhelyek mellett
 - ⇒ hegy és síkság határvidékén (eltérő árukat lehetett cserélni)

2. A városok lakói:

- A **kereskedők**: a városokat eleinte átmeneti szálláshelyül használták, majd később letelepedtek.
- A vidéki **kézművesek** szintén a piacot jelentő helyekre vándoroltak. Itt eladhatták felesleges termékeiket, megszerezhették a szükséges anyagokat, így egész iparágak költöztek a falak közé, pl.: posztókészítés.
- A föld nélküli emberek boldogulást kerestek a biztonságos falak között. Ők a kereskedők segédeként kaptak munkát. Ez könnyebb volt, mint a földművelők munkája, így **sok jobbágy elszökött telkéről**, hogy ilyen munkát szerezzen magának.
(„*A városi levegő szabaddá tesz.*”)

A városok lakosságát összefoglaló néven **polgárságnak** nevezzük.

3. A kommunák kialakulása, a városok jogai

A középkorban ezek a városok a földesurak telkein helyezkedtek el. **Az egy városban összegyűlt kereskedők, iparosok alkottak egy kommunát.**

Céljuk: ki akartak kerülni az urak hatalma alól.

- városlakók folyamatosan erősítették a városfalakat. ⇒ túl sok beköltöző esetén a város zsúfolttá vált ⇒ emeletes házak és keskeny utcák (sikátorok) kialakulása)
- az építéshez pénz kellett ⇒ a polgárok **tisztségviselőkből álló tanácsot** szerveztek
 - ⇒ ellátta a városi közigazgatás feladatait.
 - ⇒ a tanács élén a **polgármester** állt.Így született meg a kommuna (városi önkormányzat)
- **A közéleti épületeket adókból tartották fenn**
 - ⇒ az összes polgárra kivetették
 - ⇒ vagyon arányában határozták meg.

- **Városi alkotmányok megalkotása is elkezdődött.**
 - ⇒ tartalmazták a polgárok szabadságát a földesúrral szemben
 - ⇒ törvényekkel szabályozták a polgárok életét.

A város kiváltságos területté változott, pl. adójukat egy összegben fizethették a királynak, árumegállító jogot gyakorolhattak az átutazó kereskedőkkel, vásártartó joguk volt stb.

4. A céhek

Az iparosok **érdekvédelmi szervezetekbe**, céhekbe tömörültek.

- céhek legális működését a **céhlevél** igazolta
 - működését a **céhszabályzat** határozta meg (pl. munkaidő; céhtagok száma, feldolgozandó nyersanyag minősége; a mesterré válás feltételei stb.)
 - **A céhszervezet hierarchiája (rangsora):**
 - ⇒ a mesternek voltak **inasai**, akik tulajdonképpen mindenesek voltak,
 - ⇒ az inasokból lettek a **legények**, akik a műhelyben dolgoztak. A legények egy bizonyos idő után vándorútra keltek, más városok céheinél tökéletesítették tudásukat, majd hazatérve elkészítették a remeket.
 - A remek a céh mestereinek elbírálása alá esett, ha megfelelt, a legény **mesterré** vált, és műhelyt nyithatott.
 - A céhszabályzat **tiltotta a céhen belüli munkamegosztást**
 - a céh **megvédte tagjait a kontároktól**, a céhen kívüli mesterektől (üldözték is őket)
 - lényeges **szerep a város védelmében**, ugyanis veszély esetén minden céhtagnak meg volt határozva, hogy a városfal melyik pontján kell őrszolgálatot teljesítenie.
- minden iparágban jelen voltak a kézműipartól a textiliparon át egészen a fémművességig.

5. A távolsági kereskedelem

A közlekedés kezdetlegessége – utak hiánya, szekér – miatt a távolsági kereskedelem a elsősorban luxuscikkek szállítását bonyolította le. **Jelentős kereskedelmi útvonalak:**

a) a Balti- és az Északi-tenger térségében : Hanza

- keletről legfőképp heringet, gabonát, viaszt és más nyersanyagot hoztak
- nyugatról pedig iparcikket szállítottak.

A kereskedelmi útvonalakat **észak-német** (Rostock, Lübeck, Hamburg, Bréma) és **flandriai** (Brügge, Gent) városok uralták. Érdekeik védelmében szövetséget hoztak létre
 ⇒ Hanza szövetség

b) A Földközi-tenger partvidékén: Levante

- az észak-itáliai városok szövetsége (Velence, Genova, Milánó, Firenze)
- A Távolsági-Keletől szállít luxuscikket (pl. selyem, borostyán) Európába és iparcikket vissza

c) champagne-i vásárok (Franciaország)

- szárazföldi összeköttetés a Hanza és Levante között